
GAUDEO

TRACTAET
tegens
Pays / Treves / en Onderhandelinge met den Koningh
VAN
SPAIGNIEN.

Waer inne meest alles, wat ten propooste van dien bygebracht kan werden, verhandelt wert.

Ezechiel. 13. Vers. 9.
Ende mijn Handt sal komen over de Propheten die daer leugenen propheteren, sy en sullen in de versamelinghe mijns Volcx niet zijn, ende in de ghetalle des Huys Israels geschreven worden, noch in't landt Israels komen, ende ghy sult gewaer worden dat ick de Heere ben, daerom dat sy mijn Volck verleyden, ende seggen, vrede soo doch daer geen vrede en is.

IN 'S GRAVEN-HAGE,
By Aert Meuris, Boeckverkooper in de Papestraet in den Bybel/ Anno 1629.

Tot alle trouwe Patriotten.

EErwaerdige ende beminde Leſer, Dewijle dattet een ygelijck hier te Lande vry ſtaet, van den Staet ende Gelegentheyt des Lants vrymoedelijck te diſcoureren, voornamentlijck ſoo hy yet weet of heeft, dat tot dienſte en welvaert van dien is ſtreckende, ofte dat ten minſte ſijn voornemen ende meeninge niet anders en zy, dan de Algemeene welvaert ende proſperiteyt van't Vaderlandt te bevorderen, Soo heeft mijn derhalven goet gedacht een uyr twee ofte drie met u te diſcoureren, ende dat, op't ſtuck van *Pays, Oorloge, Treves, ende Communicatie met den Koningh van Spaignien,* vier ſaecken daer al de Werrelt tegenwoordigh den mondt vol van heeft, waer over ſoo veel Boecken geſchreven, ſoo veel Liedekens en Gedichten geſongen, ſoo veel Avijſen gehoort, ſoo veel Raden gehouden, ſoo veel tijt verſleten, ende ſoo veel woorden den hals gebroken zijn. Ick ſal mijn propooſt ſoo kort maecken als ick kan, ende meer trachten om bondige Redenen by te brengen dat cierlijcke en opgepronckte woorden, ende dien volghens mijn Diſcours in vier ſtucken af deelen. In het *Eerſte* ſal ick met goede redenen bewijſen, dat wy met den Vyandt in geen Communicatie van Vrede of Treves en behooren te treden. In het *Tweede* ſal ick betoonen dat wy met den Koningh van Spaignien geen Vrede konnen, noch mogen maken. In't *Derde* ſal ick aenwijſen dat wy geenſints Treves met den Vyandt behooren op te rechten, jae datſe den Landen ſeer ſchadelijck en ſchandelijck ſal zijn. Ende in het *Vierde* ſal ick met goede redenen betoonen, dat wy in d'Oorloge met den Koningh van Spaignien dienen te continueren. Ick bidde dat ghy doch vlijtigh wilt acht ſlaen op't gene dat ick ſegge, ende ſoo verde als ick u met de waerheyt overtuyge, dat ghy dan alle uwe Raetſlagen en Actien daer nae wilt dirigeren en ſtieren. *Vaert Wel.*

Eerſte

Eerste Deel.

Waer inne met goede ende bondige redenen bewesen wort, dat wy met den Vyand in geen Communicatie van Vrede of Treves en behooren te treden.

MEn disputeert huyden ten dage / ofmen met den Vyant in Communicatie sal treden of niet/ ende die sulcx gaerne sagen/ seggen tot bevorderinghe van dien / 'tis quaet datmen niet hooren mach/ wat kan't schaden dat wy hem hooren spreecken? ofte men hoort wel een Hondt blaffen/ soo machmen oock wel syn Vyand hooren. Ondertusschen soo en bedencken sy niet op wat schadelijcke gronden dat sulcx fondeert/ ende wat valsche practijcken daer mede gemenght zijn/ Het ware beter nae mijn verstandt/ datse alle Onderhandelingen met den Vyandt vottelijck af sloegen/ haer ooren daer door stopten / ende in plaetse van dien yet practiseerde/ maeckte of deden/ waer by Waerheyt bewaert / ons Vryheyt behouden / ende die beyde in spijt van alle haer Vyanden noch meer uytghebreydt mochte worden/ Want om veel ende gewichtige redenen behoorde wy met den Vyandt in geen communicatie van Vrede of Treves te komen/ de welcke ick vervolgende sal verhalen.

Eerstelijck. Soo is het seecker / Alhoewel dat van wegen den Koningh van Spaignien veel gestoft ende hoogh op gegeven wort/ Dat hy een Vrede-lievende Vorst is, nae vrede haeckende, de Oorlogh moede, jae gantsch genegen tot Vrede, ende dien volgens dat hy om daer toe te geraecken met ons in Communicatie begeert te treden, met volmondige verseeckeringe ons alle contentement te sullen geven. In allen schijn als of den Koningh van Spaignien ons niet onredelijck sal voor-leggen / ons niet benemen dat wy door de Wapenen verkregen ende met ons bloedt gewonnen hebben/ oock dat wy met Godes hulpe wel bewaren en defenderen konnen/ jae in allen schijn (segh ick) gelijck als of hy tot onser gerustigheyt / noch vry veel van't syne sal afstaen ende ons geven.

Eerste bewijs.

Soo wort nochtans geheel contrarie bevonden alsmen daer nae tot de handelinge komt / namentlijck dat al het schoon voorgeven des Koninghs valsch ende gelogen is / ende maer enckele gedichtsels ende uptstropsels zijn om ons te bedriegen / Hier van hebben wy levendige exempelen / want in't Jaer vier-en-tseventigh wiert van wegen den Koningh van Spaignien in maniere voorschreven gesproken / waer op de Vrede-handelinge tusschen den Heere van Champigni / van wegen den Koningh ende den grooten Commandeur van Castilien / ende den Heere van S. Aldegonde van wegen de Heere Prince van Oorangien / ende de Staten van Hollandt / en Zeelandt is begonnen / ende wiert daer bevonden / dat in't ghemoedt des Koninghs noch Commandeurs geensints te brengen was (van de Souverainitept der Landen en was doen geen questie) eenige moderatie ofte conditien die streckende waren tot ordre in de saecke van de Euangelische Religie / ende de welstandt der Landen / daer alreede over de hondert duysent Menschen ter saecke van dien waren omgebracht / ende 't Landt noch vol Euangelische Menschen / behalven dat die van Hollandt en Zeelandt wel vijftigh stercke Plaetsen in handen hadden / die lijf en leven daer by wilde op-setten / ende die den Koningh in veel Jaren niet en sagh te winnen / ick late staen alle andere swarigheden die hy daer inne hadde te verwachten / waer over oock die handelinge is afgebroken.

Tweede bewys.

Daer nae in't Jaer vijf-en-tseventig quam Doctor Elbertus Leoninus oock by den Prince van Orangien / voor-gevende dat nu den grooten Commandeur volkomen bevel gekregen hadde / om alles te mogen appaiseren en vergelijcken / ende een goede vaste Vrede tot nut en orboir voor dese Landen streckende te maecken / ende dat met gelijcke voorgevinge ende protestatie upt den naem des Koninghs van Spaignien / als hier vooren is verhaelt / versoeckende dat sijn Excel. van sijnder zijde beneffens de Staten van Hollandt / Zeelandt / ende die van hare geassosieerde haer daer toe oock soude laten ghheseggen / waer op de Vrede-handelinge tot Breda is aengegaen / selfs mede door Intercessie van de alderdoorluchstighste Keyser Maximiliaen / die tot dien eynde afgevaerdigt hadde den Heer Grave van Swartsenborgh. By een komende / wiert van de Commissarissen des Koninghs veel van sijne goedertierentheyt tot sijn Ondersaten gesproken / ende Acta getoont van dat sijn Majesteyt wesende geinformeert van de Schaden, Overlasten, Distructien, Desolatien, Ellenden, en Calamiteyten die de Nederlanden geleden hadden, ende willende en begeerende als een goet Vader en goedertieren Prince betaemt, alle dingen weder stellen in ruste en vrede ter eeren Gods ende 't gemeene welvaren sijnder Ondersaten, te vrede zijnde met sijn medelijcke, lieflijcke, en Vaderlijcke oogen aen te sien d'aflictie der selver

sijnder

sijnder Ondersaten van dese Landen, nu geresolveert was remedie te stellen als nae redenen, billickheyt ende gelegentheyt van de saecke soude behooren. Wel waren dat niet gesuyckerde woorden? Hoe kondemen lieffelijcker van den Koningh spreecken? Soudemen uyt de selve niet vastelijck besloten hebben / dat den Koningh van Spaignien metter daet sulcx soude doen blijcken hebben? Dat hy ons yets onredelijcx soude voor-geleyt hebben? Dat hy ons yet benemen wilde van't geene wy alreede besaten? Jae dat hy van't sijne tot onser gerustheyt ons niet veel soude toe-gegeven hebben? Maer was het soo als sijn Dienaers voorgaven/ ende gelijck alsmen de geruchte daer van 'theele Landt door gestropt hadde? Neen voorwaer / maer heel contrarie / want in plaetse van dien soo wiert in de handelinge getreden zijnde / onder andere inpertinentien van wegen den Koningh van Spaignien geeyst/ datmen hem soude restitueren ende over-leveren de voorsz. Landen/ Steden/ Kasteelen/ en Stercken / mitsgaders alle Schepen / Artellerije ende alle andere dingen hoedanigh die mochten wesen / die wy van sijn Majesteyt genomen hadden/ Dat oock alle de geconfisqueerde Geestelijcke goederen gerestitueert soude werden/ Dat de Paepsche Religie over al weder gerestituecrt/ ende alleen gemaintineert soude werden / Ende dat alle die gene die voortaen niet Catholijck en soude willen leven/ toegelaten soude werden ten hooghsten ende voor die reys alleen dat die selfde vertrecken souden uyt de voorschreven Landen/ ende al hun goederen verkoopen binnen seeckeren tijt daer toe te stellen / sonder dat sy gedurende de selve tijt niet en soude mogen doen eenige exercitie van heur Religie / Jae daer wiert van wegen den Koningh opentlijck geseyt/ dat sijn Majesteyt niet van meeninge was yet in't minste toe te geven / dat contrarie van dien soude wesen/ oock niet een Iota van de selve te willen wijcken. Ende als de voorseyde Heer Grave van Swartsenborgh / twee maenden stilstandt van wapenen versocht / soo en wilde den groot Commandeur die niet consenteren / ten zy dat die van Hollandt en Zeelandt interim soude supercederen van de exercitie van de Religie / jae dat de Dienaers van dien / ofte die de selve bediende uyt het Landt soude vertrecken. Wel wat dunckt u hier van? Quam dit met de uytgestroyde geruchten en voorgenoemde protestatie des Koninghs van Spaignien niet fray over een? Konde den Koning van Spaignien wel yet meer geeyst hebben / hadde hy heel Hollandt en Zeelandt tot op de laetste plaets geconquesteert gehadt / ofte haer soo benaut datse van selfs voor sijn voeten als desperaet in haer saecken haer hadden neder geworpen/ ende om genade gebeden? Daeromme is hier uyt met handen te tasten/ dat al het schoon voorgeven des Koninghs van Spaignien valsch en gelogen is / ende dat hy niets minder in't sinne heeft te presteren alsmen tot de hande-

 linge

singe komt/ van dat hy in't beginsel voor-gegeven / ende onder de Gemeente door syn Creaturen doen stropen heeft.

Derde bewys. 't Selfde is oock voorgevallen / in de eerste ende tweede handelinge van Vrede met Don Johan van Oostenrijck / tot Gouverneur aengenomen zijnde hier in Nederlandt.

Vierde bewys. Oock mede met den Baron van Selles / die van wegen den Koningh van Spaignien afgesonden was aen de Heeren Staten van de Vereenighde Nederlanden / aenbiedende 'tsijnder eerste aenkomste veel schoone presentatien/ ende het onderhouden van de Pacificatie van Gent/ ende daer nae sprack hy heel contrarie.

Vyfde bewys. 't Selfde is mede gebeurt in de solemnele Communicatie ende Onderhandelinge van Vrede gehouden binnen de Stadt Leuven / al waer den Koningh van Spaignien in't eerste/ (gelijckmen oock over al hadde uytgestropt) hem heel vreedsaem ende accommodabel hielt / maer alst op een toegrijpen quam / soo en wilde hy het alderminste redres en accommodatie in't stuck van Religie niet lijden.

Seste bewys. Item/ in de groote ende seer solemnele handelinge van Pays/ tot Ceulen ist 'tselfde gebeurt / in't eerste gafmen geweldigh op/ men beloofde veel/ jae goude Bergen gelijckmen seyt/ maer in de handelinge songhmen den ouden sangh.

Sevende bewys. Dit sagmen oock in de particuliere handelinge van Gent ende Brugge / in de welcke de Ministers des Koninghs van Spaignien / in't beginsel schoone voorslagen / selfs in't stuck van de Religie deden / Maer alsmen in de handelinge gekomen was/ soo en lieten sy niet toe datmen in de Religie eens soude spreken.

Achtste bewys. Desgelijcx als de Vrede tusschen Spaignien en Vranckrijck gesloten was / soo ist gebeurt dat den Cardinael Albertus sont om Daniel vander Meulen die tot Leyden woonden / ende hielt de selve voor gelijck oock dede drie voornaemste Raetsheeren tot Brussel / Hoe dat den Koningh van Spaignien in alle maniere nu wilde Vrede maecken, by wat middel het oock mochte wesen, ende daer toe soodanige verseeckeringe doen, datmen wel soude behooren te vreden te wesen, Men soude de Vereenighde Nederlanden toelaten haer Religie ende Regieringe, ende van't minste tot het meeste alle contentement doen, Datmen mede alle de Regierders der Vereenighde Landen soude in haer Ampten ende Bedieninge laten, ende belofte doen, selve haer Kinderen nae haer doodt daer in te stellen. Maer hoe oprechtelijck dit gemeent wiert / kanmen sien in de Instructie des voorseyde Cardinaels / by den Koningh van Spaignien ontrent der selver tijt hem gegeven op't maecken van de Vrede met Vranckrijck / daer inne hem wel scherpelijck belast was / datmen in de selfde Payshandel sijn Rebellen (meenende ons daer mede) niet en soude begrijpen/ dan met conditie/ dat allomme aengenomen soude worden de Catholijcke Roomsche Religie / ende de Souverainiteyt ende Hoogheyt van den

Koningh/

Koningh / ende weder ingestelt de oude ende verdreven Officiers/ Sloot dit niet met malkanderen? Ofte quam dit niet het voorgaende seggen ende protesteren niet frap over een?

Sulcx heeftmen oock gesien in de handelinge van den voorleden Treves / diemen van wegen den Koningh van Spaignien ende Eertz-Hertogh Albertus soo veel Jaren te vooren door verschepde persoonen / jae selfs den Keyser van Duytschlandt ende andere groote Potentaten hadde doen soliciteren / met speciale voorgevinge/ Dat den Koning ende de voorseyde Eertz-Hertog gantsch genegen waren tot de Vrede, ende om de bloedige Oorloge ter neder te leggen, de Landen in ruste te brengen, ende dat op soo billicke conditie, dat de Landen daer van soude hebben contentement, datmen oock van de Religie niet en soude spreecken, ende dat elck behouden soude dat hy besat, Iae dat de Staten maer soude eyschen 'tgene sy van hem tot hunder verseeckeringe soude begeeren, datmen haer doen soude alle voldoeninge. Dit waren immers oock vriendelijcke ende lieffelijcke woorden / Maer accordeerde de daedt daer mede doemen in de Onderhandelinge was getreden? in't minste niet. Jae geheel ende regel-recht t'contrarie / want des Koninghs Comissarisen alle Beloften ende Protestatien vergeten hebbende/eysten dat wy soude afstandt doen van de Oost ende West-Indische vaerten/datmen alomme door dese Nederlanden de Paepsche Religie wederom soude oprechten / ende datmen haer veel principale Steden ende Plaetsen soude restitueren. Negen-ste bewys.

Ende wanneer wy gaen in Vranckrijck/ Engelandt/ Italien ende andere Landen / die mede met den Koningh van Spaignien d'een of d'ander tijt in Oorloge zijn geweest / ende daer vernemen wat haer van dese Spaensche streecken bejegent is/ soo sullen sy ons heele Bybels by maniere van spreecken daer van vertellen. Thiende bewys.

Wt alle 'twelcke men klaerlijck siet / dat al het schoon voorgeven des Koninghs van Spaignien enckel valschept ende leugen is/ nergens anders toe sterckende dan om ons te bedriegen / gelijck wy dat by den Vogelvanger aerdigh konnen sien.

Jck gae hier voor-by de over-groote leugenen diemen ghemeenlijck dan oock onder't gemeene Volck stropt/ als den Vyant ons gaerne tot een Tractaet soude brengen / om 'tselve in stilte te krijgen ende begeerigh te maecken de handelinge te bevorderen/ die soo grof en groot zijn/ ende soo vreemt van de waerheyt/ datmen met recht wel mach seggen datter niet een enckel woordt waer aen en is / ende alsmen vraeght wie heeft u sulcx geseyt? Of waer hebt ghy sulcx gehoort? Ende datmen daer nae gaet inquireren/ soo is de Man op't Kerckhof/ ende niemandt te vinden / ende in de handelinge weetmen van geen dingen minder te spreecken.

Ten twee-

Noch vijfderley bedrogh.

Ten tweeden. Staet te considereren/ dat de Solicitanten om met den Vyandt in Communicatie of Handelinge te komen / gemeenlijck voor-geven: Dat sijn Majesteyt van Spaignien volkomen commissie aen sijn Raden, Commandeurs, of Stadthouders in Brabandt heeft gegeven, ofte dat die of die (die daer genoemt wort) met ample Commissie komen sal om met ons te handelen. In alle schijn gelijck of den Koningh van Spaignien/ 'tstuck van de Handelinge ofte de questie van d'Oorloge / volkomentlijck in haer handen hadde gestelt/ omme daer inne te doen of handelen / gelijck sy lieden sullen verstaen te behooren / ofte te wege sullen konnen brengen/ hem haer oordeel genoeghsaem onderwerpende / Ende gebruycken dese loose / listige en valsche streecken noch daer by/ Datmen alsulcke luyden ons nomineert die hier te Lande niet heel onaengenaem zijn, Ende datmen divulgeert dat die selve persoonen enckel vrede begeeren, ende den Koningh van Spaignien genoeghsaem 'twoordt daer van afgebedelt of afgeparst hebben, al om ons daer mede aen de Onderhandelinge te krijgen/ Ende alsmen daer toe verstaet soo vintmen heel contrarie/ jae die persoonen soo geconditioneert / datse van haer selven niets en konnen besluyten of accorderen / ende dat alle Propositien en Voorslagen eerst nae Brussel / ende van daer nae Spaignien gesonden moeten werden/ om daer op te mogen besluyten / Ende dat die persoonen in haer hert gevalueerde Spaigniaerts zijn / slimmer als eenighe van des Koninghs Raedt / jae doodt geswooren vyanden van de Nederlantsche Vryheyt/ Privilegien/ Wetten/ Statuyten/ ende Costuyme van dien / ende die niet anders trachten dan den Koningh dienst te doen om haer selven groot te maecken / selfs al waert met haer eygen Vaderlandt te verraden / of alle ondienst te doen. Dit heeftmen bevonden in de handelinge tot Breda/ Leuven/ Marche in Famine/ Brussel/ Hage ende andere Plaetsen/ Soo datmen van alsulcke Comissarisen niet anders en mach oordeelen / dan datse maer alleen sullen komen om ons de Pols te tasten of de Tongh te schrappen. Ende worden dese derde Spaensche streecken / by dese Commissarisen noch oock ghebruyckt om ons te bedrieghen / daer ons wel op staet te letten/ Dat sy veel cierlicke en opgepronckte woorden gebruycken, Ende veel en groote beloften doen, daerse geen last van hebben, noch macht de selve te presteren, ende naemaels stoutelick lochenen, gelijck dat uyt de proceduren met die van Gent klaerlijck is te sien / want eerst wiert aen haer gesonden de Heer van Manuy / diemen dede gebruycken den naem van de Staten van Henegou / Artois en andere Provintien met seer schoone woorden / in alle schijn of die Staten verstonden datmen hen de exercitie van de Religie soude laten genieten/ Maer een weynigh tijts daer nae / alsmen verstondt dat sy nu verre genoegh by de ooren waren geleyt/ heeft Richardot de saecke by der handt genomen/ ende voor eerst

de han-

de handelinge van den Heere van Manuy in veele pointen geen gestandt doende / heeft hem niet te min onderhouden met veel goede hopen / ende ten lesten met haer verdragen zijnde / sijn de Gedeputeerde van Gent binnen Doornick gekomen/ ende in tegenwoordigheyt van den Prince van Parma in debat gekomen zijnde van eenige pointen/ heeft den Prince van Parma de handelinge van Richardot gedesavoyeert/ daer nae heeft Richardot oock valschelijck geloochent eenige pointen die hy geaccordeert hadde. Dit is dan de maniere van haer handelinge / ende soo sy ons dan in't handelen met haer schoon spreecken van d'een of d'ander stuck konnen affetten / soo schrijven sy dat over aen haren Koningh / vint die ofte sijnen Raedt dat dan ongeraden of niet goet/ soo is haer arbeydt verlooren/ ende men brenght hondert leugenen voort/ om haer ende haren Koningh te excuseren. Daeromme dewijle wy de Comissarisen des Koninghs / niet vreedsamer mogen achten / dan den Koningh ende sijnen Raed selver / ende dat die eer sy tot de Vrede-handelinge by hem gecommitteert worden / haer wel specialijck moeten verbinden/ niets te sullen doen of besluyten / dan met speciale last van den Koningh/ ende datse alle handelingen/ Propositien en Voorslagen van tijt tot tijt getrouwelijck moeten overschrijven/ om daer op eerst ende alvooren des Koninghs avijs en approbatie te hebben/ soo is al dat stoffen en snorcken maer enckel windt en stof/ niet anders dan lock-aes ende bedriegelijcke stricken om ons te vangen ende te bedriegen.

Ten derden. 't Is oock seecker dat den Koningh van Spaignien in de Handelinge nae geen billicke Presentatien en Propositien wil hooren, ende selfs onbillicke, onlijdelicke, ende onredelicke, conditien voorslaet, hertneckelick daer by persisteert, ende dien volgens tegen de billickheyt en reden in't handelen hem aenstelt, zijnde sulcx alleen oorsaecks genoegh/ omme met hem in geen Onderhandelinge te treden. Dit heeftmen gesien in de Vrede-handelingen met Champigni ende tot Breda / al waer van wegen de Heere Prince van Orangien / ende de Staten van Hollandt ende Zeelandt goede / redelijcke ende noodige Propositien streckende tot de meeste ruste en dienst des Koninghs ende der Landen voorgeslagen wierden / als namentlijck datmen de vreemde Natien uyt het Landt soude doen vertrecken/ ende de Regieringe in handen van de Nederlanders stellen / Datmen de gevioleerde Wetten/ Privilegien / Vryheden / en Costuymen der Landen wederom soude oprechten / ende behoorlijcke ordre stellen op't stuck van de Religie. Dit waren immers goede ende heylsamen voorslagen/ jae de eenige recepten omme de doodelijcke sieckte der Landen te heelen / gelijck't alle de Werrelt oock oordeelde / ende den Koningh van Spaignien oock selfs naemaels sulcx heeft moeten be-

Noch tweederley reden om niet in Onderhandelinge te treden.

ten bekennen / als wanneer hy de Pacificatie van Gent by de Staten van de Landen opgerecht / heeft geabroheert ende toegestaen/ even-wel wierden alle de selve goede voorslagen van des Koninghs Dienaers achter de banck geworpen. Ende in plaetse van dien eyschte den Koningh/ datmen hem soude restitueren ende overleveren alle de Landen / Steden / Kasteelen/ Sterckten/ mitsgaders alle Schepen/ Artellerije/ ende alle andere dingen hoedanigh die mochten wesen/ die wy van sijn Majest. genomen hadden: Dat oock alle de geconfisqueerde geestelijcke Goederen gerestitueert soude werden/ Dat de Paepsche Religie over al weder gerestitueert ende alleen gemaintineert soude werden/ Dat alle die gene die voortaen niet Catholijck en soude willen leven/ uyt het Landt soude moeten vertrecken / doch datmen de selve soude toelaten haer goederen binnen seeckeren tijt te verkoopen / ende interim ophouden van de exercitie haerder Religie / Jae daer wiert van wegen den Koningh opentlijck geseyt/ dat sijn Majesteyt niet van meeninge en was yet in't minste toe te geven dat contrarie van dien soude wesen / oock niet een jota van de selve te willen wijcken. Ende als de Heere Grave van Swartsenborgh die van wegen Keyserlijcke Majesteyt als middelaer op die Handelinghe ghesonden was/ versocht stilstandt van Wapenen voor den tijt van twee maenden / soo en wilde den groot Commandeur die niet consenteren / ten zy dat die van Hollandt ende Zeelandt / gedurende de selve soude supercederen van de exercitie van de Religie/ ja dat de Dienaers van dien ofte die de selve bedienende / uyt het Landt soude vertrecken. Kondemen doen ter tijt wel ongeschickter en plomper voorslagen doen dan dese? wel schadelijcker ende vileynder practiseren dan de selve? Ick oordeele neen/ want daer waren alreede over de hondere duysent Menschen ter saecke van de Religie omgebracht/ ende 't Landt was noch vol Euangelische Menschen/ De vremde Natien die den Koningh van Spaignien in't Landt gesonden hadde/ ende oorsaeck van alle de Troublen waren / bedreven alderhande moetwilligheyt / ende waren alle de Landen / Edelen ende Borgeren tegen de borst / Al de Werrelt riep dat de Staten Generael van alle de Nederlanden nootsaeckelijck by malkanderen diende te komen / om ordre te stellen tot maintenement van de Justitie / Privilegien / Wetten / Statuyten en Rechten der Landen / sonder de welcke de selve niet en konde bestaen / ende die van Hollandt en Zeelandt hadden wel vijftigh stercke Plaetsen in handen / ende waren geresolveert lijf en leven voor de selve en voor de exercitie haerder Religie op te setten. Besiet wat de dulle passie al doet.

Dit heeft oock gebleecken in de eerste Handelinge met Don Johan / al waer hem van wegen de Staten Generael geeyscht wierdt / de Pacificatie van Gent te willen abroberen / ende de Spaigniaer-

Spaigniaerden te Lande uyt te senden / het welcke hy af slaet/ ende nochtans 'teenighste middel van Vrede was / ende als hem daer nae van de Heeren Staten gebeden wiert tot Brussel te willen komen / met toeseggingе van alle verseeckertheyt ende trouwigheyt / ende dat haer Krijghsvolck sulcx onder eede oock soude velooven / met belofte Justitie te sullen doen over de conspiratie tegen sijn persoon/ (daer niets aen en was) mitsgaders hem te geven boven sijn ordinaris Wacht van Archiers en Hellebardiers drie hondert Haegh-schutten te voet/ met vriendelijcke bede dat hy doch met haer gerustelijck leven ende de Landen regeeren wilde. Niet tegenstaende dat dit niet dan al te redelijck en billijck was/soo slaet Don Johan alle 'tselve af/ende hy verstont daer tegen datmen tegen den Prince van Orangien ende Staten van Hollandt en Zeelandt / wederom d'Oorloge soude aennemen/ Besiet wat plompe en domme voorslagen.

'tSelfde heeftmen daer na in alle Onderhandelingen mede soo bevonden / van de welcke wy eenige sullen overslaen / omme te spreecken wat op de solemnele Vrede-handelinge tot Keulen gepasseert is / de welcke door Keyserlijcke Majesteyts intercessie wiert aengevangen / ende alwaer eenige Cheur-Vorsten / mitsgaders veel groote en treffelijcke Heeren van Duytschlandt present zijn geweest : Daer wiert van wegen de Heeren Staten Generael al wederom haer oude hier voozen genoemde Propositie voorgestelt / die in alle billijckheyt ende reden gefondeert was/ Maer wiert gelijck de voorgaende van des Koninghs Commissarisen geheel veracht ende afgeslagen/ Ende in plaetse van dien wilde sy hebben / dat buyten Hollandt en Zeelandt geen exercitie van de Religie soude zijn / ende dat alle Euangelische persoonen/ uyt Brabandt / Vlaenderen / ende d'andere Landen soude vertrecken die by duysenden daer waren/ende in alle stilligheyt maer sochten te leven. Ick geve alle onpartijdige te bedencken of dit niet onbeleefde ende onredelijcke conditien waren.

Dese indiscretie heeft mede gebleecken in de Onderhandelinge van de laeste Treves / want daer wiert geeyscht van wegen den Koningh van Spaignien / dat dese Landen soude moeten afstandt doen van de Oost ende West-Indische Navigatie ende d'aenkleven van dien / Datmen alomme door dese Nederlanden de Paepsche Religie soude oprechten / niet tegenstaende bedongen ende belooft was van de Religie niet te spreecken / Datmen hem soude restitueren de Steden van de Grave, Breda, Bergen-op-zoom, Willemstadt, Steenbergen, Lillo, Liefkens-hoeck, Axel, Terneuse, Aerdenbergh, Ysendijck, Sluys, Biervliet, 'tgeheele Landt van Casant, met alle andere Plaetsen in Vlaenderen gelegen, niet tegenstaende dat bedongen ende belooft was / dat elck soude behouden dat hy besat / zijnde alle de selve soodanige Plaetsen die bastandt waren elck een sterck Belegh te weder-staen / ende den Krijgh

 noch

noch veel jaren daer te stuyten / daer uyt oock de Heeren Staten jaerlijcx veel middelen togen / Ende presenteerde den Koningh van Spaignien ons daer tegens wederom te leveren drie Nesten / die niet machtigh waren alle drie een Leger twee maenden op te houden / ende die hy selfs in festhien dagen hadde gewonnen / jae die niet waert waren een vijfthighste part van't gene hy eysche. Besiet wat ongeschickte en onredelijcke dingen dat den Koningh ons darf voorzen leggen.

Hier by soudemen moghen stellen de meenighvuldige goede advijsen die den Koningh van Spaignien van tijt tot tijt van de sijne en andere zijn gegeven ende over-ghesonden / soo van de Staten Generael / Raedt van State / d'Edele ende grootste Steden van de Landen / van de Regenten ende andere sijne Gouverneurs / van de particuliere Staten ende Gemeenten / als mede van Keyserlijcke Majesteyt / Cheur-Vorsten / en Vorsten des Rijcx / van de Koninginne van Engelandt / van de Majesteyten van Vranckrijck / Denemercken / Poolen / Sweden / Paus van Romen / Prins van Orangien / ende veel andere Liefhebbers van Vrede / alle daer op-gaende datmen de Nederlanden van de Spaigniaerden zijnde openbare vyanden der selver soude ontledigen / ende de Privilegien / Rechten / Statuyten ende Willekeuren der Landen observeren / mitsgaders de Ingesetenen van dien in haer conscientie niet beswaren / 'twelcke van den Koning van Spaignien altijt veracht ende bespot is / soeckende in plaetse van die in te voeren de Spaensche Inquisitie / ende meer en meer troupen Spaigniaerden en andere vreemde Natien.

Wt alle 't welcke dan klaerlijck ende onweder-spreeckelijck blijckt / datmen van den Koningh van Spaignien / komende met hem in Communicatie / niet anders dan alle onredelijckheyt ende onbeleeftheyt heeft te verwachten / zijnde daeromme voor ons best / in geenderhande tractatie met hem te treden / maer alle de selve af te snijden / te weygeren / ende als verdrietigh / moeyelijck / lastigh / ende gantsch contrarie onse Nederlantsche Nature zijnde te vlieden.

Ten vierden. Ons is oock bekent hoe dat den Koningh van Spaignien door sijn Commissarisen / De handelinge van Vrede gemeenlijck langh slepende hout, soo datmer langhsaem ende seer swaerlick wederom kan uytgeraecken. Dit hebben wy gesien in de handelinge van Breda / al waer des Koninghs Gesanten / nae datse over de vier maenden by malkanderen hadden geweest / op nieu wederom dilay van vier maenden versochten / niet tegenstaende dat van aen-begin deses Vrede-handels aen des Koninghs zijde geroemt was / volkomen macht te hebben. 't Selfde is oock in de Vrede-handelinge van den Hage gebleecken / al waermen met voordacht vondert practijcken aen des Koninghs zijde heeft gebruyckt /

bruyckt/ om de aengevange Handelinge slepende te houden / ick soude wel eenige hier daer van verhalen / maer gemerckt 'tselve noch veel duysent Menschen heel versch in de memorie leyt / soo dunckt myn 'tselve te pijnewaert niet / Nu hoe periculeus dit is voor onsen Staet/ geef ick een ygelijck te bedencken.

Ende is hier inne dit noch sonderlinge te considereren / dat den Koningh van Spaignien de handelinge van Vrede soo lange weet slepende te houden / tot dat hy grootelijcx daer by geprofiteert heeft/ selfs al waert dat de voorseyde Handelingen vruchteloos afgebroken ofte gescheydē worden/gelijck dat te sien is by 'tgeene dat de Heer van Villeroy in Vranckrijck verklaerde aen een persoon van qualiteyt / ten dien tijde alsmen in den Hage met des Koninghs van Spaigniens Gesanten tracteerde / namentlijck : Dat de Spaigniaerden hun seer in Spaignien, Italien, jae selfs tegens sijn Majesteyt van Vranckrijck beroemde, dat sy by dat Tractaet veel hadden ghewonnen, jae meer als sy oyt hadden dorven hopen. Gelijck oock 'twelck mede van geen kleyne bedenckinge en is/ den Koningh van Spaignien hem laet voorstaen / dat hy de Tractaten van Vrede kan af-breecken ende verlengen nae sijn wel-gevallen / gelijck de experientie ende meenighvuldige exempelen daer van levendige getuygen zijn. Alle 'twelcke dan voor onsen Staet gantsch sorgelijck ende periculeus is / ende lichtelijck groot quaet soude veroorsaecken/ in't regard dat wy hebben een populare begeeringe daer yder sijn ghevoelen vrylijck uytspreeckt / Veel Papisten en Libertijnen in't Landt die heel andere maximen hebben als de Regenten / ende dat wy bestaen by de Commertie of Koophandel / die niet langh in twijffel mach gehouden worden / Behalven dat ondertusschen ons de handen gebonden zijn / om yet bysonders tot dienst van de Landen ende afbreuck van den Vyandt in handen te nemen/ of uyt te rechten/ Sijnde daeromme voor ons alderbest / in geenderhande manieren met den Vyandt in Communicatie te treden.

Ten vijfden. Dewijle den Spaigniaert siet dat hy ons met macht niet kan over-winnen / ofte door openbare Oorloge vermeesteren/ selfs al waert dat hy alle sijn Koninckrijcken en Landen daer aen te kost leyde / Soo dunckt hem best ende geraden/ 'tschip sijnder proceduren op een anderen boegh te doen zeylen/ ende bedrogh te gebruycken / om te sien of hy nae't exempel van veel andere Koningen/ Vorsten en Volckeren/ daer door tot sijn voornemen kan komen / om te sien of hy met schoone woorden/ groote beloften / hooge protestatie / ende diere eede ons kan bedriegen / hem inbeeldende dattet hem gelucken sal / Ende daeromme soeckt hy met ons in communicatie van Vrede te treden/ Hy weet en kent onsen aert / dat die vyandt is van bedrogh en valscheyt / ende haest een goet vertrouwen van yemandt schept/

voornamentlijck als daer Eeden en Protestatien tusschen komen / Denckende ondertusschen dat de Stadt meer dan half gewonnen is / alse begint te parlementeren / ende een Dochter wanneerse gehoor geeft / Hy weet dat wy Koningen en Princen trouwe toe-schrijven / ende van dat gevoelen zijn / datmen op haer Eeden en Beloften hooren te staen / om ist mogelijck ons met dat mes de keel af te snijden wetende dat Cæsar (d'eerste Roomsche Keyser) heeft geseyt datmen den Eedt wel mochte breecken / ende selver oock heeft gebroken / houdende ons voor ongeloovigen in't stuck van Religie/ ende voor boose en verkeerde Ketters / ende derhalven onwaerdige eenige ghemeenschap van Menschelijcke en Goddelijcke Wetten of Rechten / ende daer-en-boven voor Rebellen en schuldige aen de gequeste Majesteyt/ ende Verbondt-breeckers / met den welcke men niet als met wettige en rechte Vyanden / maer als met Zee-Rovers ende openbare Schelmen behoort te handelen / ende dien volgens dattet niet te beduyden heeft dat hy ons met Segel en Brief / en met Eeden besegelt/ veel belooft en toeseyt / om dat sulcx de Nature der saecken niet en verandert / ende dat in sulcke saecken meer geldet 'tgene in't binnenste van't hert verborgen / dan 'tgene met woorden beschreven en Eeden bevestight wort / Dat een Vorst alliantie met sijn rebelle Ondersaten maeckende / nergens aengebonden wert : Ende dat den Paus van Romen hem lichtelijck van sijn verbondt-breeckinge / ende min-eedigheyt absolveren/ ende sijn eer restitueren sal / dewijle hem nimmermeer 'tpretext sal ontbreecken van alles tot bevorderinge van't Catholijck Geloove gedaen te hebben / daeromme hy dan met ons in Communicatie soeckt te komen / ende daeromme dat hy oock wel vijf-en-twintigh Jaren getracht hadde/eer hy tot de onderhandelinge van de voorgaende Treves konde geraecken / ter saecke van 'twelcke hy de Keyserlijcke Majesteyt van Duytschlandt/ de Koninginne van Engelandt Elizabeth hooghloffelijcker memorie/ sijn Majesteyt van Engelandt / ende meest alle de Cheur-Vorsten van't Rijck geimployeert hadde om ons tot onderhandelinge van Vrede te bewegen.

Dit (segge ick) is dan d'oorsaecke waeromme hy voor desen/ende noch dagelijcx soo veel particuliere persoonen in't heymelijck hier te Lande sendt/ om ons te bewegen met hem wederom in communicatie van Vrede te komen / Maer laet ons hem geen gehoor geven / of in alsulcke Onderhandelinge met hem treden/ als die weten wat sijn voornemen is / ende wat sijn aenslagen zijn/ Wy verbieden immers onse Dochters met openbare Koppelaersters te verkeeren ofte die te spraeck te staen / ende dat daerom / overmits dat wy weten datse onder haer vleyende en schoone woorden haer eer soecken te krencken / Wy houden't immers daer voor/ als wy een openbaer Rofiaen/ of die professie

doet van

doet van de hoererye/ sien attes hebben by een schoone Vrou/ dat die of bedrogen is of bedrogen sal worden/ hoe deugdelijck dat sy oock is. Wy houden oock die Stadt verlooren/van de welcke wy hooren datse met den Vyandt parlementeert. Wy hebben't oock al te dickmael gesien/ dat den Vyant binnen weynig tijts daer na volkomen meester daer van is/ Der Troyanen val was voor de deur / doense met de de Griecken in Onderhandelinge van vrede quamen/ ende men mach met waerheyt seggen/ dat de Griecken haer vyanden met bedrog onder decksel van Vrede hebben over-wonnen ende t'onder-gebracht / die sy niet machtigh waren met openbaer gewelt van Wapenen te vermeesteren. Andere exempelen sal ick overslaen/ om mijn propoost niet al te langh te maecken. Wy kennen immers den Koning van Spaignien/ hoe meenigmael hy sijn Trou en Beloften/ Eeden en schuldige plicht gevioleert en gebroken heeft/ niet alleen hier in Nederlandt / maer oock in Spaignien selfs / Ick late staen wat hy al gedaen heeft in West-Indien om tot sijn voornemen te komen: Wy hebben immers wel gelesen wat van Lysander plagh geseyt te worden/ Dat de Kinderen met Bickeien speelen, en de Vorsten met meyneeden. 't Sal sulcke Menschen die op bedrogh uyt zijn / nimmermeer aen eenigen schijn of uytvlucht ontbreecken / om haer verdragh niet te houden/ daer van sy berou hebben/ ende sulcx en kan door geenderley voorschrijvinge van Verbonden of Vereeningen vermijdet werden/ Ende daeromme ist voor ons niet geraden / met hem in communicatie van Vrede te treden. Doch laet ons tot de particulariteyten van sijn bedrogh treden/ Wy weten immers dat den Koningh van Spaignien onder de gesochte communicatie van Vrede niet anders soeckt dan om onse aenslagen / goede resolutien en voorslagen te beletten/ daer hy met kracht van wapenen geen raedt toe en weet. Dit vinden wy met ronde en duydelijcke letteren geschreven / in't advijs van den Raedt van Staten des Koninghs van Spaignien / aen den groot Commandeur den achthienden Junij een duysent vijf hondert vijf-en-tseventigh op de Vrede-handelinghe tot Breda over-gelevert / om aen sijn Majesteyt van Spaignien over-gesonden te werden / al waer wy duydelijck dese woorden gevonden hebben. Boven-dien is die Communicatie nootelick, om te beletten die aenslagen van de Calvenisten die in Hollandt en Zeelandt in State zijn, die welcke die Pacificatie (**dat is handelinge van Vrede**) ghebroken zijnde niet laten en sullen met groote neerstigheyt te practiseren tot confederatien aen alle kanten. **Item /** men sal daer door beletten het opstel van die gene die het Landt (**meenen Hollandt en Zeelandt**) onder een ander Prince of Regieringe begeeren te brengen.

Het selve sietmen oock genoeghsaem in't advijs van Raden des Koninghs in't Jaer vijf-en-tnegentigh / op de Propositie van de Vrede-handelinge gegeven/ daer inne gevonden wort: Datmen die

men die most aengaen, ofanders soo soude de Geunieerde Landen uyt dwingende noot vorder verbintenisse met ander Gebuyr-landen aengaen moeten, ende alsoo vermeerderen en beswaren de Spaensche Oorloge: De experientie die wy daer van oock hebben / betuygen sulcx overvloedelijck/ want wy mogen metter waerheyt wel seggen/ dat wy meest altijt diergelijcke storm van onderhandelinge van Vrede hebben uytgestaen / als de Landen yets groots of bysonders tot bevestinghe van haren Staet / ende afbreuck des Vyants hebben voor-gehadt / gelijckmen dat onder andere gesien heeft / als Mastrigt by Parma belegert was / want om te beletten datmen 'tselve niet en soude ontsetten / soo lietmen van Vrede handelen/ ende men gaf groote hope daer toe/ jae men liet de solemnele Vrede-handelinge tot Keulen beginnen / doch nergens anders om dan om de Heeren Staten als geseyt te bedriegen / ende van't ontset te diverteren/ gelijckmen sulcx oock gesocht hadde te doen doen Leyden beleghert was / omme daer door d'ontsettinge van die Stadt/ daer seer sterck op gearbeydt wiert/ op te houden/ Ende om sulcx noch met een exempel aen te wijsen / soo sult ghy u oogen een-mael gelieven te slaen / op de proceduren onser Vyanden / soo hy verstondt datmen hier te Lande besich was om een Generale West-Indische Compaignie op te rechten / waer door hy soo bevreest was / als de kleyne kinderen voor de Bullebackx / ende oock niet sonder redenen/ want hy wiste/ soomen hem nae sijn Gout en Silver-ader steect/ dat hem daer door een ongehoorde en ongeneselijcke wonde gegeven soude worden. Daeromme dede hy oock sijn uytterste beste/ ende alle devoir die hem mogelijck was / omme met ons in communicatie van Vrede te komen / om daer door om te stooten die schadelijcke resolutie / het welcke hem oock is geluckt / Soo dattet met goet fondament van de Spaensche Poletiquen / als wanneermen hier in communicatie van Vrede stondt/ geseyt was: Dat sy by dat Tractaet veel hadden gewonnen. Daeromme sullen wy hier uyt leeren / met den Vyandt nimmermeer in onderhandelinge van Vrede te komen / als leggende op valscheyt en bedrogh. Doch laet ons dit noch wat naerder insien.

Ten sesten. d'Oorsaecke waeromme den Koningh van Spaignien in communicatie van Vrede met ons soeckt te treden / is oock voornamentlijck / om daer door de prosperiteyt van onsen Staet te stutten/ ende gelijck een Hondt aen een bandt te leggen/ als voor te komen meerder schade en swarigheyt. Dit vintmen oock genoeghsaem met ronde en duydelijcke woorden in't advijs van den Raedt des Koninghs hier vooren genoemt / den Koningh voor raedt gegeven. Al waer geseyt wort tot bewijs van haer seggen / datmen met ons behoorde in de begonne communicatie van Vrede te continueren / Aengaende het Oorlogh, Men heeft ge-

heeft gesien in dese voorleden Iaren, hoe weynigh men daer by geprofiteert heeft, het welcke doet beduchten, datmen hier nae niet veel uytrechten sal, want ten tijde van den Hertoge van Alba, ende in't beginsel van dese laetste troublen, die Vyanden noch niet en hadden ingenomen die Steden, Schepen en Sterckten die sy nu hebben, bovendien waren sy noch soo wel ter Wapenen niet, als sy nu zijn, Ter contrarie onse macht te Water ende te Lande was meerder, die betalinge beter, Nochtans hebben wy haer voortgangh niet konnen beletten, soo ist dan te vreesen, zijnde de Landen onder die gehoorsaemheyt van sijn Majesteyt seer bedorven, ende de Vyanden ter wapenen ghe-exerceert ende haer Steden gesterckt, datmen weynigh of niet vorderen en soude, Ende soo wy door eenige quade Fortune eenigh ongeluck kregen, soo soude die Vyandt hem veel stijver houden, Beslupten-de daeromme/ om de voorseyde swarighept voor te komen/ dat het beter is die communicatie van Vrede te achter-volgen.

Op desen gront lach het/datmen in't jaer tnegentig tot Francfort door de Spaensch-gesinden voorstelde/ om de Vereenighde Nederlanden door een aensienlijcke en treffelijcke Legatie/ van wegen sijn Keyserlijcke Majestept/ ende de Vorsten van't Rijck te vermanen/ met den Koningh van Spaignien in onderhandelinge van Vrede te treden/ ende dat/ ten tijde als den Hertogh van Parma in Vranckrijck getrocken was/ met de meeste macht des Koninghs van Spaignien upt Nederlandt/ om t'onder te brengen de Kroone ende den Koningh van Vranckrijck/ zijnde de selve Legatie tot onderhandelinge van Vrede t'sijnder wederkomste wederom uptgestelt/ tot dat hy wederom ghereet was/ met gelijcke geweldige macht voor de tweede-mael in Vranckrijck te trecken/ nergens anders om (segge ick) geschiede dit/gelijckmen dit met de handt kan tasten/ dan om de Heeren Staten ende sijn Excellentie de Prince Maurits/ in haren Victorieuse koers daer door te stupten) die ongetwijffelt anders niet laten souden (soo sy wel konden dencken) die occasie waer te nemen/om haren Vyandt ondertusschen eenige plaetsen van importantie af te nemen/gelijck sy ooc deden: Dewijle wy dan naectelijc daer uptsien/ dat den Vyandt met de sulcke propositie van Vredehandelinge ten deele in't sinne heeft/ omme daer door de prospe-ritept van onsen Staet/ by provisie op te houden of te doen stupten/ tot dat hy wederom sijn saecke gheredresseert hebbende/ machtigh is om ons met al sijn macht op't lijf te vallen/ Soo en isser voor ons niet betamelijck met den Vyandt in communicatie van Vrede te treden/ want alle wijse en verstandige Mannen leeren ons: 't Yser te smeden terwijle dat het heet is. Ende de occasie waer te nemen terwijle ons die voorkomen. Het geluck staet niet stil voor yemants deur/ Maer men moet het vatten soo ras het voorby komt: wat weten wy wat swarighept datter voor-vallen kan/ dat ons de goede occasien niet voorkomen sullen.

C Ten

Ten sevensten. Ende is mede van gheen kleyn bedenckinge/ dat den Koningh van Spaignien met de Onderhandelinghe/ dickmael ende meenighmael niet anders in't sinne heeft / dan omme daer door de Papisten ende sijne andere Creaturen/ die hy met duysenden hier te Landen heeft / in sijne devotie te houden / die meer en meer op te hitsen ofte 'thooft op te doen steecken/ ende alsoo onsen Staet van binnen oneenigh ende twistigh te maecken/ een saecke die hem van Paus en Keyser/ jae van alle Poletiquen op't hooghste wort gerecommandeert: Gelijck onder andere oock te sien is in't Avijs van sijn Raden / op seeckere Onderhandelinge met ons hem gegeven/ luydende aldus: Eerst, dat alhoewel de weder-party, (meenende ons) door haer Geschriften eyschen eenige in onordentlicke dingen, men niet en behoort achter wegen te laten die aengevangen Communicatie, ende dat om niet te doen wanhopen die Catholijcken die noch in Hollandt en Zeelandt zijn, &c. Die gene die naerstelijck de Actien ende Proceduren van de Papisten hier te Lande hebben acht geslagen / ten tijde alsmen van eenighe Onderhandelinge met den Koningh van Spaignien heeft gesproken / ofte terwijle datmen met den selven in Onderhandelinge is geweest / sullen alle te samen getuygen/ dat sy d'ooren als doen dapper opgesteecken/ stouter gesproken/ ende vrymoediger als te vooren ter Misse geloopen hebben/ Jae datse haer genoeghsaem tegen de forme van Regieringe/ ende de Regenten van de Landen stout en weerbarstigh hebben gedragen/ alle het welcke dingen zijn van schadelijcke gevolgen/ diemen in tijts moet sien te eviteren / waer toe dan geen beter middel en is dan alle Onderhandelinge met den Koningh van Spaignien af te slaen/ ofte die te vlieden als een Pest.

Ten achtsten: De redenen waeromme den Koningh van Spaignien / oock somwijlen soo seer nae communicatie van Vrede tracht/ is dese: Omme door dat middel / sijn Onderdanen van d'andere Nederlanden te beter in devotie te houden/ mitsgaders in de goetwilligheyt om den last der Oorloge te dragen / ende de selve daer door oock te beletten yets uyt onverduldigheyt tot sijnen naedeel in handen te nemen: Zijnde geleert dat alle de selve Nederlanden die hy noch besit / seer tot de Vrede met ons genegen zijn / hebbende gesien datse in't Jaer ses-en-tseventigh/ uyt onverduldigheyt met die van Hollandt en Zeelandt verdragen zijn/ ende de Wapenen / tegen des Spaigniaerden / die sy oock met eenen voor vyanden verklaerden / in handen genomen hebben: Ende gelijck oock alle der selver Avijsen/ Remonstrantien/ ende Requesten niet anders als om Vrede hebben geroepen / en noch dagelijcx sijn versoeckende / Soo en kan hy derhalven niet minder doen dan de communicatie van Vrede te versoecken/ om als gesegt eenigsins haer in devotie te houden. Dit wiert den

Koningh

Koningh al in't Jaer vijf-en-tseventigh van sijnen Raed ten dien aensien mede geraden / ende dat met dese woorden: Eerst, dat alhoewel de weder-partije (meenende ons daer mede) door haer Gelchriften eyschen eenige inordentlicke dingen, men niet behoort achter-wegen te laten die aengevangen Communicatie, ende dat om te beter in offitie te houden die Ondersaten geseten onder die subjectie van sijne Majesteyt, die welcke door de overlast die sy nu veel Jaren geleden hebben, yet mochten aenrechten, 'twelck soude sijn tot schade van sijn Majesteyt, geen hope hebbende van Vrede. Ende op een ander plaets seggen sy / in kas datse in Oorloge bleven / Ende soo wy door eenige quade fortune eenigh ongeluck kregen, soo soude den Vyandt (meenende ons) haer veel stijver houden, ende die andere Provintien (denoterende haer selven) mochten in een ongeval ende oproerigheyt komen, tot uytroedinge van de gantsche Catholijcke Roomeynsche Religie, Besluytende om sulcx voor te komen / Dat het beter is de communicatie van den Vrede te achter-volgen: Het welke Johan Babtista de Tassis / Raed van State des Konings van Spaignien tot Brussel / mede genoeghsaem bevestight in sijnen Brief aen den Koningh geschreven denlesten May vijf-en-tnegentigh / seggende: Ende daeromme moeten wy het soo veel weeren als mogelijck is, op dat sy, (Namentlijck d'ander Provintien die onder den Koningh sitten) daer door in dat vermoeden niet en komen, dat sy nimmermeer den Krijgh en sullen quijt worden, ende daer door overmits de moedigheyt ende verdriet dat sy dierhalven hebben, niet veroorsaeckt worden ten eynde in desperatie, sonder middel van verbeteringe te vallen, Soo dat ten dien opsien ende gemerckt hoe noodigh het zy den vromen Ingesetenen eenigh vernoegen te geven, op dat sy verstaen dat uwe Majesteyt in allen gevallen nae Vrede is trachtende, ende dat de Rebellen sulcx gantschelijck niet en soecken, even-wel geraden dat wy ons resolveren in alle manieren tot verhandelinge van Vrede te komen. Wt het welcke men klaerlijck siet dat sijn Majesteyt van Spaignien desen Poletiquen streeck ghebruyckt / versoeckende communicatie van Vrede / omme daer door sijne Onderdanen te beter in gehoorsaemheyt / ende goetwilligheyt te houden / Mitsgaders alle mutinatien / twist / en tweedracht te eviteren: Hier komt het van daen / dat d'een of d'ander van de principale Nederlanders aen des Vyants zijde altijt besich zijn / jae door last des Koninghs / met saecken dienende tot de Vrede / om de Gemeente aldaer / door sulcx geduríghlijck in devotie te houden / ende in een goetwillige contrebutie tot betalinge van de lasten der Oorloge. Hier uyt kanmen mercken / waeromme datmen aen des Vyants zijde / van tijt tot tijt d'een of d'ander nae Spaignien sendt met uytgevinge / datse den Koningh gaen spreecken of vertoonen / de noodtwendigheyt van de Vrede ofte Onderhandelinge van dien / Als mede datmen gestadigh daer uytgeeft / datter secretelijck al ghehandelt

woꝛt/ te weten nergens anders om / dan om (als gesegt) haer alle te mael in devotie te houden : Ondertusschen soo is het seecker/ dat den Koningh niet van sinne is yets te besluyten / ten zy tot sijn groote avantage: Dewijle wy nu dit weten seeckerlijck soo te zijn / behooꝛden wy daer tegen niet wederom te vigileren/ ende vooꝛ al de Werrelt bekent te maecken / dat wy in't minste met den Koningh van Spaignien in gheen communicatie van Vꝛede willen treden ? omme daer dooꝛ die van d'andere Landen de oogen eens op te doen/ ende die hope / daer mede sy tot onsen en haren naedeel soo schandelijck verleyt woꝛden / teenemael te benemen ? ende haer diens volgens tot desperatie te bꝛengen/ om de Wapenen met ons tegen den gemeene Vyandt in handen te nemen ? Jae ick soude wel durven sustineren/waert saecke dat d'ander Nederlanden / met die hope van tijt tot tijt niet misleyt of bedꝛogen hadden geweest / dat sy over lange Jaren d'Ooꝛloge moede zijnde / ons in d'arme genomen soude hebben : Dat sien wy by't exempel van't Jaer ses-en-tseventigh / Jae soo lief als ons de welvaert is van onsen Staet / de mede bꝛystellinge van d'andere Nederlanden / ende d'ondergangh des Vyants / soo behooꝛde wy eeuwige Edicten te maecken/ of ten minsten pꝛovisionele vooꝛ twintigh of vijf-en-twintigh Jaren / van met den Koningh van Spaignien in gheenderhande communicatie van Vꝛede te mogen of sullen treden : Ende geloove ick vastelijck soo wy sulcx deden / wy souden wel haest d'andere Nederlanden in mutinatie/ ende dien volghens d'Ooꝛloge koꝛtelijck gheeyndight sien.

Ten negenften. Wy weten oock als den Koningh van Spaignien meest van Vꝛede spꝛeeckt / dat hy sulcx minst in't sin heeft/ gelijck hy oock meest tot Vꝛede genegen is / als uyt sijn actien 'tselve minst is te sien : Hy is een oudt Speelder / en kent het spꝛeeckwooꝛdt seer wel/ Bonne mine & mauais jeu, wat dat te seggen is / sijn vooꝛgaende Actien / hebben ons dat oock gheleert : Want terwijle dat den Koningh van Spaignien / dooꝛ de Gouvernante van Nederlandt / eenen yegelijck goede hope gaf van sijne komste aldaer/ ende een goede Vꝛede / jae met versekeringe van niet anders als soetigheyt en genade / eñ geen strengigheyt of rigeur te sullen gebꝛuycken / met Pꝛotestatie dat hy compassie en medelijde met ons hadde/ soo heeft hy ondertusschen in Spaignien vast besich geweest om een van de wꝛeetste schelmen op te soecken die in de Werrelt was/ en die te wapenen/ omme na Nederlandt te gaen / ende uyt sijnen Naem alle de Nederlanden te verwoesten/ den Adel aldaer te vermooꝛden / ende d'Inwoonders dooꝛ Beuls handen om te bꝛenghen : Terwijle dat Duc d'Alba de Graven van Egmont en Hooꝛn tot Bꝛussel wel onthaelt/ ja haer alle goet semblant betoont/ overleverende oock den

Grave

Grave van Hoorn seeckeren Brief/van den Koningh van Spaignien ten eynde hy den Hertogh soude bystaen/ ende alle goede correspondentie met hem houden / o Judas/ te schandelijck van een Koningh gedaen! soo practiseert hy vast om de selve twee Graven by de kop te vatten / ende deur Beuls handen te doen sterven: Als den bloetdorstigen Raedt begost te verslauwen/ ende voor raetsaemst vonden het Vossen-vel te gebruycken / soo liet sy haer hooren / als of den Koningh van sinne verandert was / ende datse die van Hollandt en Zeelandt contentement wilde geven / versoeckende daer op in Onderhandelinge te treden / het welcke oock is geschiet / Maer daer en is niet anders op gevolght dan d'overval van Antwerpen/ diemen fuera villacos noemt/ ende de strenge Belegeringe van Leyden: Terwijle datmen tot Breda in onderhandelinge van Vrede met de Gecommitteerde des Koninghs was / soo heeft den groot Commandeur hem vast gereet gemaeckt omme met macht de Steden van Bueren/ Leerdam/ Oudewater/ Schoonhoven en Bommel te overvallen / waer uyt de Belegeringe ende 'tverlies van Siricxee oock opgevolght is. Terwijle dat Don Johan in sijne Brieven aen de Heeren Staten Generael hem toonde qualijck te vrede te zijn / over den overlast die de Landen door't vreemt Krijghsvolck aengedaen was / ende dat hy beloofde 'tselve te straffen soo bevontmen dat de gemutineerde rebelle Spaigniaerden eerst secretelijck ende daer nae opentlijck alle faveur en acces by hem vonden/ ende dat hy de selve hielt voor oude en getrouwe Dienaers van sijn Majesteyt / beloovende haer alle recompense ende faveur voor haren dienst: Terwijle dat hy hem voor de Heeren Staten Generael voor de Nederlanden hielt / gelijck of hy uyt den naem des Koninghs tot de Vrede sonderlinge gheneyght was / met verklaringe van groote liefde tot de Nederlanden te dragen / consenterende in't vertrecken der vreemder Natien/ oprechtende het eeuwigh Edict / ende ordonnerende de Spaigniaerden te vertrecken/ met overleveringe van de Stercten en Kasteelen in handen van de Staten / Terwijle (segge ick) dat hy dit dede / ende dagelijcx hem familiaer met alle man hem draeght / het welcke alle presumptie wech neemt / soo studeerde hy / hoe hy der Staten Alliantien/ Verplichtinghe ende Verbonden soude breecken/ de herten der Menschen deylen/ ende hem metter tijt stellen in een absolut gouvernement / Soo soliteerde hy oock aen die van Amsterdam / doch bedecktelijck/ datse haer niet en soude voegen met Hollandt / desgelijcx aen die van Utrecht/ met presentatien soo sy hulp / adres en macht van doen hadde / soo soude sy die aen hem vinden / Schrijvende aen den Koningh/ dat het Nederlants lichaem niet anders te helpen en waer/dan metet afsnijden van't gene dat daer in gequetst was/ ophitsende den Koningh alsoo tot d'Oorloge: Hy beloofde de

Heeren Staten te assisteren/ in't contenteren der Duytsche Soldaten / tot alsulcke conditie als de Staten haer aenboden / ende soo sy daer mede niet te vreden wilde zijn/ dat haer vry geoorloft soude zijn / die met ghewelt uyt de Landen te drijven / daer toe hy haer swoer sijn eygen persoon niet te willen sparen / ende om 'tselfde te effectueren soo het scheen / trock hy uyt Brussel nae Mechelen / al waer alle de Collonels by hem ontboden wierden/ die hy soude sien te induceren tot alle redelijckheyt/ maer hy dede ter contrarie/ want in stede van die te bewegen als vooren/ heeft hy de selve secretelijck tot een nieuwe Oorloge op-geweckt/ ende in sijnen dienst aenghenomen met veel schoone beloften: Hy schreef aen de Heeren Staten/ dat hy groot mede-lijden met haer ende de Landen hadde / achtende de lasten van't Krijghsvolck haer te swaer vallen soude / sonder de hulpe van den Koningh/ ende dat hy dat meer als eens den Koningh geschreven hadde/ maer noch te vergeefs / waerom hy nootsaeckelijck achte / soo haer dat goet docht / sijn Secretaris nae Spaignien te senden/ als die de wonde selfs gesien hadde/ haer in goede hope stellende/ een groote somme gelts van den Koningh tot afdanckinge der Soldaten te bekomen / Maer in plaetse van dien heeft hy heel het contrarie gesoliciteert / te weten den Koningh tot Krijgh tegen de Staten opgehitst / ende om gelt tot dien Oorloge: Makende aenslagh op't Kasteel van Antwerpen / ende innemende het Kasteel van Namen: Ende bevindende hem bedrogen in sijn voornemen van Antwerpen en andere stercke plaetsen die hy meende machtigh te worden / ende dat de Duytsche Collonels gevangen ende hare Soldaten verstropt en ghe slaghen waren/ oock dat veel persoonen hem af vielen / ende de Staten dagelijcx stercker wierden / soo vreesde hy onvoorsiens overvallen te worden/ waeromme hy wederom begon wat schoonder te spreecken/ hem veynsde met de Heeren Staten te handelen op vereeninge/ daer toe sy haer ooren leenden/ meenende dat het oprechtelijck by Don Johan gemeent wiert / Ondertusschen heeft hy met alle vlijt/ de Spaigniaerden uyt Italien wederom ontboden / om de Staten daer mede op't onvoorsiens te overvallen: Hy toonde hope van Vrede / ondertusschen socht hy heymelijck den voorspoedige koers der Heeren Staten te stutten / tot dat hy gereet was: Hy presenteerde de Heeren Staten/ om haer noch meer in slaep te wiegen uyt Nederlandt te vertrecken / doch datmen daer toe 'tconsent des Koninghs soude vorderen / ende dat ondertusschen de Wapenen aen beyde zijden / opgeschort soude blijven/ soeckende daer mede niet anders als tijt-verlenginge / om sijn Krijghsvolck te vergaderen dat hy te rugge ontboden hadde: Hier by dient oock gestelt den inhoudt van sijn Commissie / die hem den Koningh van Spaignien gaende nae Nederlandt gegeven hadde / inhoudende: Dat hy doch met de Heeren Staten Generael in't

rael in't eerste soude sien te simuleren, totter tijt toe dat hy sijn slach sag. Ende om dit propoost niet al te langh te maecken / soo sal ick noch een exempel verhalen / waer uyt datmen de nature van de Spaensche Vrede-handelinghe kan leeren kennen / in't Jaer acht-en-tachtigh als wanneer den Koning van Spaignien van meeninge was / het Koninckrijcke van Engelandt te overvallen / ende tot dien eynde in sijn Spaensche ende Portegiesche Havens by een vergadert hadde / een ongelooffelijcke groote macht / behalven dat Parma sijn Gouverneur in Nederlandt tot dien eynde mede groote preparatie maeckte / soo liet hy de Koninginne van Engelandt de Vrede-handelinge aenbieden / ende met ernst die bevorderen / jae hy en liet niet af / voor dat de voorseyde Koninginne haer Gecommitteerde tot Oostende sont / om met sijn Gedeputeerde daer te handelen / Ende dit liet hy tot geenen anderen eynde doen / dan om de genoemde Koninginne in slaep te wiegen / oft onachtsaem te maecken in't tegenweer van des Koninghs stercke Armade / die voor de handt was / jae soo nae by / dat de Gecommitteerde aen beyde zijde het Geschut selve hebben gehoort / waer door ock de onderhandelinge van Vrede dadelijck is afgebroken. Wt alle 't welcke dan klaerlijck is te sien / dat de Spaensche onderhandelinghe van Vrede / niet dan op openbaer bedrogh en valscheyt is gelegen / ende daeromme van ons in alle maniere moet afgeslagen worden / als zijnde de Landen schadelijck ende ondienstelijck: Oock ismen door Godes genade dickwils gewaer worden / dat den Vyandt onder dien deckmantel anders niet en heeft gesocht / dan met moorden / met vergifte en andere dusdanigt ongoddelijcke en geheel barbarische practijcken / de Regeerders en Voorstanders der Landen om te brengen / om alsoo daer nae hare tyrannije over de reste nae haer wille ende last te mogen verbreyden / het welckmen openbaerlijck daer aen sien kan / dat ten selve tijden als alhier haer uytgesondene Moorders gevangen waren / sy oock sonden met eenen haer Gedeputeerde om van Vrede met ons te handelen.

Ten thienden. Wy hebben noch by experientie dit bevonden / dat den Koning van Spaignien dese sijne Onderhandelingen op seer schadelijcke fondamenten is bouwende / namentlijck: Dat hy daer door den Bandt van eenigheyt onder ons soeckt te verbreecken, ende d'een Provintie tegen d'andere, d'een Stadt tegen d'ander, ende d'een Heer en Collegie tegen d'ander twistigh te maecken, Oock mede de Gemeente tegen haer Overheyt op te hitsen, ende onwilligh te maken in't contribueren tot de laste van d'Oorloge. Item / om door dat middel de secrete van onsen Staet, ende humeuren van de Regenten, Collegien, Steden ende Gemeenten te leeren. Item / Eenige principale persoonen van Staet te corrumperen ende op sijn zijde te krijgen, ende ist mogelick de Landen te ingageren 'teen of 'tander tot sijnder avan-

Noch veelderley bedrogh.

der avantage te concluderen, hem niet ontſiende gelijck hier vooren geſeyt is, veel te belooven doch weynigh te houden. **Omme alſoo door liſt ende practijcke ons te overwinnen ende te vermeesteren/ dat hy met alle ſijn ghewelt niet en heeft konnen doen: Deſen raedt wiert hem van** Eſcovedo **gegeven/ Die den Koning ſchreef** dat het noodigh was om tot ſijn intentie te komen d'een tegen d'ander op te hitſen, ende ſal dan (**ſeyt hy**) d'een party haer by ſijn Majeſteyt ſchicken, ende alſoo d'een d'ander pluckhayrende, ſullen wy dies te ghemackelicker meeſter worden. **Oock heeftmen bevonden dat Don Johan van Ooſtenrijck/ wel ſpecialijck belaſt was 'tſelve te practiſeren/ gelijck hy oock gedaen heeft: Want onder de Vredehandelinge der Heeren Staten Generael tot Bruſſel vergadert/ heeft hy getracht op ſijn zijde te krijgen/ eenige van de principaelſte Heeren van Nederlandt/ ende tegen de Heeren Staten Generael op te hitſen/ als namentlijck de Graven van Barlaymont/ van Manſvelt/ van Megen/ de Heeren van Hierges/ van Floyon/ van Houtepenne/ Barlaymons Soonen/ van d'Aſſouville en andere: Ende ſoo haeſt als hy Namen ingenomen hadde/ ende dat hy in Onderhandelinge trat met de Staten Generael/ verſocht hy wel expreſſelijck/ datſe de Wapenen tegen den Prins van Orangien/ ende die van Hollandt en Zeelandt ſoude aennemen/ ſoeckende alſoo de Provintien met malkanderen oneens te maecken ende in twiſt te ſetten: Korts daer nae de Staten Generael/ in openbare Oorloge met Don Johan getreden zijnde/ ſont den Koningh van Spaignien/ den Baron van Selles aen de Generale Staten tot Bruſſel/ die in't openbaer was preſenterende onderhandelinge van Vrede/ Maer in't ſecreet arbeyde hy om de principaelſte Heeren te corrumperen/ en byſonderlijck eenige hoofden van't Leger der Heeren Staten Generael/ leggende doen ter tijt tot Gembloers/ 'twelcke hy oock heeft gedaen/ waer door oock 't Leger van de Staten door Johan van Ooſtenrijck in diſordre gebracht/ ende ter neder geſlagen is: Ende alſoo de Heeren Staten Generael ende den Prince van Orangien/ ende andere principale Heeren/ by alle middelen na deſe voorſeyde nederlage practiſeerden om een nieuw Leger wederom te Velt te brengen/ is middelertijt van nieus voorgenomen/ de voorſeyde handelinge van Vrede door den Baron van Selles voorgeſlagen/ ende eensdeels begonnen/ de welcke tot dien eynde een by-een-komſte tot Mechelen verſocht hadde/ Ende hebben de Heeren Staten van harentweghen derwaerts gheſonden/ den Grave van Boſſu ende eenige andere Heeren/ Ende is daer klaerlijck bevonden/ dat den voornoemde Baron van Selles niet anders daer mede voor heeft gehadt/ dan eenige van de Hoofden by de Heeren Staten Generael te corrumperen/ ende alſoo d'een tegen d'ander op te hitſen/ gelijck't metter daet is gebleecken/ want hy aldaer den Heere van Bours Gouverneur van**

neur van Mechelen/ aen sijn zijde heeft gekregen / daer uyt als doen het verlies van de selfde Stadt is gevolgt: Tot dien eynde was mede aengeleyt de grooote ende seer solemnele Handelinge tot Keulen / ende heeftmen aldaer te wege gebracht / dat alle de Walsche Provintien als Artoys/ Henegou/ en Rijssel/ Doway/ Orchiers / mitsgaders veel van de principaelste Heeren / als de Prelaten/ Abten van S. Geertruyt en Marolles / de Proost van Baefs/ met Jasper Schetz Heere van Grobbendoncq zijn afgevallen: Welcke vier persoonen beneffens meer andere van de Heeren Staten Generael / tot die onderhandelinge van Vrede gecommitteert waren / tot de welcke hem daer nae mede voeghde den Hertogh van Arschot / ende veel andere Heeren ende Edellieden. Ende is de Stadt van 'sHertogen-Bosch daer door oock verlooren/gelijck oock de Steden van Gent en Brugge met diergelijcke Onderhandelinge: Overleght nu eens de schade die onse Landen by dese Onderhandelingē hebben geleden / Namentlijck / dat de selve de eenighste oorsaecken zijn geweest van alle de groote Oorlogen / die t'sindert de Pacificatie van Gent hier in Nederland zijn gevallen/ ende dien volgens oock van alle de miserien ende ellenden daer uyt gesproten ende ontstaen / jae datter noyt Onderhandelinge tusschen ons ende den Koninghis geweest/ ofte wy hebben of heele Provintien/ principale Steden of van de voornaemste Heeren en Dienaers daer by verlooren/ ofte andersints groote schade daer by geleden: Wie en soude niet schricken als hy daer aen gedenckt / ende daerom oock niet met goet recht alle Handelinge met den Koning van Spaignien vervloecken ende abandonneren? Want door dit middel machmen metter waerheyt seggen / dat den Koningh van Spaignien ende 't Huys van Oostenrijck / in weynigh jaren herwaerts haer bykans volkomen meester gemaeckt hebben van geheel Duytsland/ Bohemen/ ende de Nedersaxissche-Creytz / 'twelcke haer anders soo verde eendracht en trouwigheyt onder de Vorsten had gebleven/ met de Wapenen niet mogelijck en hadde geweest.

Hier by nu gestelt wat den Koningh van Spaignien al gedaen heeft/ gedurende de Vrede-handelinge in den Hage / al waer hy alle middelen ghesocht heeft om dese Provintien in onderlinghe twist en tweedracht te setten / presenterende tot dien eynde de Landen voor vry te verklaren/ ende in toekomende tijden alle faveur en vriētschap te doen/ eñ met deselve in goede correspondentie te leven/ by aldien datse maer afstant dedē van de Vaerten op Indien/ ende de Catholijcke Religie wederom openbare exercitie van Religie toelaten / welcke twee pointen hy hem inbeelde/ dat by eenige Provintien toegestaen soude werden/ als de welcke soo veel aen die Vaerten niet en was gelegen/ofte die soude liever de aengeboden presentatie accepteren / ende om Vrede roepen/ ende dat d'andere haer daer tegen soude opposeren / het welcke

 alsulcke

alsulcke scheuringe onder de Provintien soo hy meende soude maken/ dat hy met kleyne moeyte ons geheelijck soude overwinnen ende meester van ons worden/ 'twelcke hy in soo veel Jaren met soo groote onkosten niet en hadde weten door openbare Oorloge te wegen te brengen / gelijck des Eerts-Hertogen Agent Peckius/ wel rondelijck doen ter tijt in Vranckrijck uytgaf/ als oock dede sijn Agent in Engelandt de Heer van Hoboke / seggende: Dat alles maer gedaen was,dat sijn Meester hem vastelick liet voorstaen, dat de Nederlanden door dese groote vryheyt in soo veel confusien soude vallen, dat sijn Meester heur eer daer door tot hem weder soude brengen als mette Oorloge. Ende of wel door Godes genade dese sijne listige aenslagen zijn gefailleert/ soo heeft hy nochtans/ gedurende dat sijn Gesanten in den Hage op de onderhandelinge van Vrede tracteerde/ soo veel van onse secreten vernomen / dat sijn Agent in Vranckrijck volmondigh verklaert heeft/ Dat sijnen Koningh daer door alsulcke volkomen ende perfecte kennisse van onsen Staet hadde bekomen, dat hy 'tzy in Peys ofte Oorloge, wel haest tot sijn voornemen ende pretentie soude geraecken. Gelijck oock de Spaniaerden over al / jae selfs tegen sijn Majesteyt van Vranckrijck haer beroemden. Dat sy by dat Tractaet veel hadden gewonnen, jae meer dan sy oyt gehoopt hadden.

Dewijle dan dit voornemen des Koninghs van Spaignien in de Onderhandelingen / ende onse meenigvuldige ongelucken daer uyt gesproten soo notoir is/ als de Son op den klaren middagh / soo behooren wy ons aen de voorseyde Exempelen en redenen soo te spiegelen/ dat wy in geenderhande maniere met den Vyandt in onderhandelinge van Vrede en behooren te treden/ ja wy dienen sulcken afschrick daer van te hebben/dat wy den naem van Vrede-handelinge niet eens behooren te noemen / ende te spuwen als wy daer van hooren spreecken.

Het Avijs van onse Voorsaté.

Ten elfsten. Daeromme gelijck als onse Ouders ofte de alderbeste Patriotten/ Regenten ende Voorstandes deser Landen eertijts gedaen hebben / wiens exempel wy ons billick voor oogen dienen te stellen/ laet ons mede soo doen: Deselve hebben doorgaens alle onderhandelinge van Vrede afgeslagen / gelijck alsmen in't Jaer ses-en-tachtigh heeft gesien/ als wanneer den Grave van Leycester uyt Hollandt vertreckende/ de Heeren Staten van Onderhandelinge met den Vyandt vermaende of voorsloegh / waer op de Heeren Staten hem voor antwoordt gaven/ Datter niet sorgelicker noch schadelicker voor haren Staet en was, dan het spreecken van Vrede-handel, ende dat sulcx was, een van de oude listen der Spaigniaerts. De Koninginne Elizabeth van Engelandt hebbende daer nae in't Jaer seven-en-tachtigh de Heeren Staten doen voorhouden/of sy niet van Vrede wilde laten handelen/ eer sy d'een Stadt voor d'ander nae verloozen / seggende dat sy

seer

seer gaerne daer in wilde een Middelersse wesen/heeft vande Heeren Staten daer op voor antwoordt gekregen : Dat sy noyt en dochten allulcken last yemandt te geven, dat noch de gelede schaden, noch de verradelicke doodt van den Prince van Orangien, haer niet en konden doen verstellen eenen voet, van't fondament der standtvastigheyt daer sy opgegrondet waren, Nu den honger den Vyandt drong ende 'tgebreck van de Trafique, ende dat Spaignien van sijn Krijgsvolck uytgeput was, soude hy haer gaerne met Vrede-handelinge bedriegen, waer mede hy hen meer schade op eenen dagh soude konnen aendoen, dan sy met sijn Swaert en Lancie in veel Iaren gedaen hadde, Met verklaringe dat eenẽ Vredehandel haer niet alleen schadelick was, maer selve oock het spreecken daer van : Dat diergelijcke Tractaten geweest hebben de oorsaeck van de doodt lichamelick ende eeuwelick van meer dan hondert duysent persoonen: Dat de openbare schelmerijen en Lant-verraders, niet soo veel en vermogen als dese handelingen doen : Ende dat alsulcke Tractaten waren de Vallen, daer haren Vyand haerlieden socht in te vangen. Ter selver tijt baden de Heeren Staten oock den Koning van Denemercken/ die hem oock onderwonde hadde over de Nederlantsche saecke/ met den Koningh van Spaignien te handelen/ Die Handelinge doch af te breecken, als der Landen bederffenisse zijnde. Dit was d'antwoordt van de Heeren Staten Generael / die sy met reden overvloedigh wisten te bekleeden : Eñ is niet weynig te achten/ dat haren Staet doen ter tijt nochtans heel sober stondt/zijnde geen kleyne twist in't Landt tusschen de Graven van Lycester ende Hohenlo/ Mitsgaders groote mistrouwen tusschen de Heeren Staten ende de voornoemde Grave van Lycester/ behalven den twist tot Utrecht/ ende dat Parma woude hadt in gekregen / dat Stanley Devender hadt over gelevert / Joze de Schansse van Zuytphen / ende Baddon Gelre / ende dat Sluys by Parma was Belegert en ingenomen.

In't selfde Jaer namentlic in October/als wanneer de Koninginne van Engeland haer Gesanten in den Hage hadde gesonden / ende door de selve de Heeren Staten liet aenseggen/ dattet beter waer te luysteren nae Vrede met Spaignien / dan langer in Oorloge te blijven/ met voorgevinge datmen daer mede soude af-weeren / de groote gereetschappe van de Armade die den Koningh van Spaignien was maeckende/ gelijck oock den Prince van Parma insgelijcx/daer geheel Europa scheen toe te loopen/Soo hebben nochtans de Staten Generael / niet tegenstaende alle voor-gevallen swarigheden / die alle wel rijpelijck wierden over-gewogen / (waer van de minste niet en was dat haer Majesteyt geresolveert was met den Koning van Spaignien Vrede te maecken) met een wel geresolveerde standvastigheyt / afgeseyt en wedergeseyt alle onderhandelinge van Vrede met den Vyandt: Ende hoewel sy seer ernstelijck der Koninginne Gesanten geantwoordt hadden/ soo sonden sy daer-en-boven aen haer Majesteyt twee Gedeputeerden / omme haer van alle Handelinge te diverteren : Desgelijcx in't Jaer tnegentigh / heeft den Keyser Rudolphus wederom de Heeren Staten voorslaghen / om de Vrede-handelinghe tot Keulen/ die in't Jaer acht-en-tseventigh afgebroken was wederom te hervatten / met groote toeseggingen van alle goede voldoeninge / maer de Generale Staten/ antwoorden ende baden den Keyser/ de moeyte te willen sparen, wel ver-

D 2 seeckert

seeckert zijnde datter maer een geveynsde Vrede gesocht werde. Van gelijcke in't Jaer twee-en-tnegentigh / sont den voornoemde Keyser ander-mael treffelijcke Gesanten / als de Graven van Isenbergh ende vander Lip / beneffens meer andere Baronen / Heeren ende Doctoren nae Nederlandt / om de voorseyde Vrede-handelinghe tusschen den Koningh van Spaignien ende de Heeren Staten Generael te herbatten / de welcke in December met groote Staet tot Brussel quamen / ende van Parma tot koste des Koninghs aldaer getracteert wierden / Ontbiedende ende verseeckerende de Heeren Staten / dat den Koningh meer dan te vooren toe-geven soude / Ende gemerckt sy geen antwoordt kregen / sonden sy yemandt van den haren nae den Hage om de selve te halen / doch de Heeren Staten Generael gaven daer op voor antwoordt / Dat sy niet en verstonden dat van de Spaignaerts anders dan bedrog gemeynt worde, Dat alle de Handelingen tot noch toe haer niet dan verlies van veel Provintien, Steden, ende Sterckten veroorsaeckt hadde, ende dat haren Staet sulcx niet en konde lijden, dat sy derhalven niet en konden resolveren om met den Koningh van Spaignien in onderhandelinge van Vrede te treden, bedanckende sijn Keyserlicke Majesteyt, ende de Heeren Gesanten voor haer devoir en affectie. Desgelijcx ist gebeurt in Mey vier-en-tnegentigh / als wanneer Ernestus Gouverneur des Koninghs in Nederlandt / aen de Heeren Staten versocht / soo met Brieven als Gesanten / met hen in onderhandelinge van Vrede te treden / met vaste toeseggingen niet dan seer goede conditien te sullen bedingen / ende dat het oprechtelijck van den Koningh van Spaignien gemeent wiert / jae dat de humeuren des Spaenschen Raets heel verandert waren / Dat de Heeren Staten daer op hebben geantwoordt / Dat sy 'tselve niet en konde gelooven, jae van het tegendeel wel verseeckert waren, ende daeromme in geen onderhandelinge van Vrede gesint waren met den Koning te treden. Ende als in't Jaer vijf-en-tnegentig in Zeelandt / by Prins Maurits hooger gedachten / eenige Gesanten van wegen den Edeldom van d'ander Provintien ghekomen waren / versoeckende met dese Landen in communicatie van Vrede te komen / is het selve wederom plat afgeslagen / ende verklaerde sijn Excellentie: Dat de Heeren Staten nimmermeer van meeninghe waren, met den Koning van Spaignien in onderhandelinge van Vrede te treden: In't Jaer seven-en-tnegentig ist geschiet / dat den Koning van Poolen een Gesant aen de Heeren Staten General afgesonden heeft / ten eynde sy souden willen verstaen tot een Vrede-handelinge met Spaignien / met veel schoone beloften / Maer de selve heeft gelijcke antwoordt bekomen als de voorgaende: Ende in't selfde Jaer / de Heeren Staten verstaen hebbende / van een treffelijcke / notabele en groote Legatie die van weghen 'tRijcke / ende Roomscher Keyserlijcke Majesteyt / volgende 'tleste Rijcx afscheyt soude gesonden worden / ende sy beduchtende waren dat de selve met haer groote aensienelijcke authoriteyt / hunliede eenen Vrede sonde willen over den hals dringen / soo hebben de Heeren Staten Generael die voorsz. besendinge / met Brieven en goede beleeftheyt soecken af te weeren: Doch niet tegenstaende / haer gesonden Brieven isser een Gesante van de Keyser in 's Graven-Hage gekomen / vertoonende datter so van wegen Keyserlijcke

Majesteyt

Majesteyt / als van weghen des Rijcxstenden verordonneert was / een groote Legaetschap aen de Vereenighde Nederlanden / ende overleverde tot dien eynde Brieven / soo van sijn Majesteyt / als veel van de voornaemste van Duytschlandt / alle slaende daer op / om in communicatie van Vrede met den Koningh van Spaignien te treden : Waer op de Heeren Staten met Brieven aen den Keyser als de voornoemde Vorsten verklaerde / Dat sy de legatie tot den Vrede-handel met den Koningh van Spaignien voor dese Landen onnoodigh, ondienstigh ende bedenckelick vinden, als op bedrogh van de zijde van Spaignien gefondeert, ende daeromme niet van meeninge waren in handelinge van Vrede met den Koningh van Spaignien te treden : Gelijck de Heeren Staten Generael in't selfde Jaer / diergelijcke antwoordt gegeven hebben aen de Gesante van den Koningh van Denemercken / die tot dien eynde van sijnen Heere aen haer was gesonden : Als mede aen de Koninginne van Engelandt in't Jaer acht-en-tnegentigh / niet tegenstaende den Koningh van Vranckrijck met den Koningh van Spaignien Vrede maeckte / ende dat de Koninginne al mede daer nae begost te luysteren : Gelijck oock in't selfde Jaer alsulcke antwoordt gegeven is / eenen die van wegen den Ertz-Hertoge de Heeren Staten Generael de Vrede-handelinge quam aenbieden / met speciale verklaringe dat den Koningh van Spaignien / ende de Vorstelijcke Cardinael in alle maniere nu wilde Vrede maecken / by wat middel het oock mochte wesen / ende de Heeren Staten alle contentement te sullen geven : Ende als Keyserlijcke Majesteyt in't Jaer negen-en-tnegentigh wederom gesint was / een seer treffelijcke ende aensienlijcke Legatie af te senden / om de Heeren Staten tot een Vrede-handelinge met de Ertz-Hertoge Albertus ende d'Infante van Spaignien te bewegen / ende dat de selve al om paspoort aen de Heeren Staten geschreven hadde / Soo hebben de Heeren Staten Generael daer op geschreven : Dat sy niet van meeninge waren in onderhandelinge van Vrede te treden, al wel verseeckert zijnde dat de selve maer soude strecken tot een atrape, omme onder de selve Vrede-handelinghe haer te bedriegen : Gelijck sy oock anno hondert en vijf het selfde / ende tot andere tijden meer hebben gedaen / alhier te langh te verhalen.

Wt alle 'twelcke dan klaerlijck is af te nemen / dat wy in geenderhande maniere met den Vyandt in eenige onderhandelinge van Vrede dienen te treden / om dat sulcx by onse Ouders / ende soo van tijt tot tijt van de beste Regenten oock soo verstaen is geweest. Ende ick soude tot meerder bevestinge van dit mijn seggen / wel het particulier gevoelen des Heeren Prince van Orangien Wilhelmi en Mauritij / ende andere treffelijcke Mannen konnen by brengen / maer 'tselfde dunckt my niet noodigh te zijn / om dat al de Werrelt dat genoeghsaem bekent is.

Ten twaelfsten. Doch laet ons dese Saecke noch wat naerder examineren : De Onderhandelinge soude immers moeten strecken / ofte om een eeuwige Pays / ofte om een Treves voor eenige Jaren met den Koningh van Spaignien te maecken : Nu soo ist met ons ende den Koningh soo gelegen / dat wy in eeuwigheyt met hem geen Vrede noch Treves konnen /

nen / noch mogen maecken / gelijck als in't tweede en derde Deel hier nae klaerlijck ende naecktelijck sal aengewesen werden / soo ist derhalven onnoodigh met hem ter saecke van dien in Onderhandelinge te treden.

Hier op soude my nu yemandt mogen vragen / of dan geensints practicabel is in Onderhandelinge met malkanderen te komen / om te sien ofmen dese langdurige Oorloge aen weder-zijde ter neder konde leggen? ende of wy dien volgens in een Deensche Oorloge met de Romeynen zijn geraeckt / die in geenderhande maniere konde ter neder gelegt werden? Eñ of ick wel weet dat sulx strijt tegen de Godlicke en Christelicke Wetten die ons soo hoog gerecommandeert zijn? Eyntlijck eñ ten laetsten of ic wel weet / dat de Heeren Staten Generael eñ Prins Maurits voor desen meenigmael gepresenteert hebben / in onderhandelinge van Vrede te komen? eñ datse ooc wel apparentie sagen om Vrede te maken. Die Antwoorde ick: 't Is waer dat de Heeren Staten Generael ende mijn Heer de Prince van Orangien Mauritius / sulx wel gepresenteert hebben / Maer mẽ moet weetẽ en wat manieren / Namentlijc wel met de Staten der Landen / Maer geensins met den Koning / gelijck sulcx den voorseyde Prince in't Jaer 95. aen d'afgesonden van d'Edeldom van d'andere Nederlanden / tot Middelborg voor antwoort heeft gegeven / met speciale vklaringe / so de Heeren Staten onder dẽ Konig geseten / wilde in Vrede-handelinge ter goeder trouwe komen / de Geunieerde warẽ bereyt d'Oorloge in vrede en vrientschap te handeren / mits haer Resolutie schriftelijck over-sendende over vier Articulen diese soude moetẽ resolverẽ aen te gaen / eermen soude beginnẽ te tracteren. De Articulen waren als volgt. I. Dat sy voor al uyt haer Landen soude moeten doen vertrecken / alle Vreemdelingen eñ Soldaten / eñ haer stellen in alsulcke Vryheyt / dat sy tracteren mochten sonder den Koning / eñ datse de Gedeputeerde van beyde de Staten vande Provintien die tracterẽ wilden / mosten doen committeren / oock sonder den Koningh / metten welcken de Staten Generael dan sullen doen handelen. II. Datmen in de Religie niet en wilt vanderen / maer dat die sal blijven ter dispositie van de Staten van elck Provintie / sonder dat andere haer des sullen hebben te bemoeyen: III. Dat de Provintien die met de voorñ. soudẽ willen tracteren neffens andere Conditien / mede soude moeten gesint zijn te tracterẽ met de Koningen van Vranckrijck eñ Engeland / eñ aen te nemen tot laste van't geheel Corpus van de Staten Generael / alle de schuldẽ daer inne de Vereenigde Nederlanden geraeckt zijn / om haer selven in Vryheyt te stellen. IV. Den Peys gemaeckt zijnde op die en andere Conditien / presenteren de Vereenigde Nederlanden alle haer macht aen te wenden / om die andere Provintien in haer Vryheyt te helpen beschermen / tegen een ygelijcke diese soude willen molesteren / verkorten of soecken te dismembreren.

Gelijck oock de Heeren Staten Generael door haer Gedeputeerdẽ in't Jaer sesthien hondert / aen de Commissarisen van de Staten van d'andere Provintien hebben vklaert: Dat sy geensints gesint en waren in eenige Vrede-handelinge mette Spaigniaerden, Spaens-gesinde ofte adherenten te treden, ten ware dat de Heeren Staten Generael met hen de Wapenẽ wilde aennemen, om de Vreemde uyt de Landen te drijven, ende als dan soudemen wel middel vinden de

Provin-

Provintien te vereenigen, ende die wederom in haer ouden Staet te brengen.

Van dese goede meeninge hebben de Heeren Staten Generael altijt geweest / ende tot verscheyde reysen die van d'andere Provintien met hare Brieven sulcx laten weten/jae wel ernstelijck haer de onderhandelinge van Vrede aengeboden/ doch met speciale vermaninge datse de Ertz-Hertoge nae Spaignien soude senden / ende de vreemde Natien haer quijt maken/ met vaste toeseggingе haer dan voorts in alles goet contentement te sullen geven/ gelijck onder anderen te sien is by hare Brieven van den 7. Junij sesthien-hondert ende twee.

Eñ of my hier op yemant wilde vragen/ of de Staten van de Vereenigde Nederlanden sulx wel met goeder conscientie soude konnẽ doen? gemerct datse met Eede aendẽ Koning van Spaignien eñ de Infante v̄bondẽ zijn/ en of dien volgens sy niet en soude committeren Crimen læsæ Majestatis? Die antwoort ick: Dat sy 'tselve met goeder conscientie mogen doen. I. In't regard dat sy van harẽ eed zijn ontslagen/ eñ van alle plicht des gedienstigheyt achter-volgende/ den eed des Konings en Hertogs / die sulcx wel expresselijc mede brengt/als hy de Wettẽ en Privilegien der Landen ('twelck genoegsaem openbaer is dat hy doet/eñ niet nodig te bewijsen) soect onder de voet te treden: Jae de Staten van de Landen sijn sulcx schuldig te doen/ want sy voor God eñ de Menschen geswooren hebben de Vryheyt ende de Previlegien der Landen te v̄dedigen eñ te hanthaven/tegen eenen ygelijck die de selve eñ 'tgansche Lant eenigsins soude willẽ v̄korten: Doet nu hier by hoe lang datse daer in met den Koning en Hertog gesimuleert eñ door de vingeren gesien hebben/wat elenden/jammer/distructie/desolatie/ eñ miserie de Landen dese vijftig of tsestig Jaren hebben geleden/ soo en behooren sy achter-volgende haren eet niet langer te wachten / eñ de Landen te helpen. II. Doch by aldien dat sy noch swarigheyt soudẽ maken om den Koning van Spaignien te verwerpen/ gelijck de Geunieerde Landen gedaen hebben/ so konnen sy evenwel den Landẽ v̄lossen van dese jammerlijcke eñ droevige Oorloge/ mits datse selfs de Regieringe in handẽ nemen/ eñ met ons accorderen gelijck eertijts/namentlick in't Jaer 76. geschiet is: Doen waren de Landen verlost/ hadmen by dat accoort gebleven : Ende konnen dan die van d'andere Provintien so sy willen/ den Naem des Konings gebruycken/doch de Landen also regeren als sy neffens ons dat geradẽ sullen vinden/even gelijcmen dat geprattiseert heeft na de Pacificatie van Gent: Wat de Religie/ Domeynen des Konings/ Gouverneurs van de particuliere Provitien eñ diergelijcke saken aengaet/ daer in souden sy mogen disponeren/ soo eñ gelijck als sy dat geraden sullen vinden/sonder dat wy ons dies aengaende haer eenigsints sullen hinderen of soecken te beletten.

Men soude hier op mogen vragen/hoement dan maecken soude met den Koning van Spaignien/ Die antwoorde ick: Datmen de selve dan oock soude konnen presenterẽ met ons/ofte de gesamentlijcke Nederlandẽ Pays te maken/gelijck als hy gedaen heeft met andere Potentaten/met conditie/ dat daer hy ons sijne Landen en Havens open dede/ eñ onbekommert liet negotieren / datmen aldaer goede Vrede met malkanderen onderhouden soudẽ/ gelijc als in alle sijne Spaensche/ Italiaensche eñ Canarische Landen/

den/ Eñ wat sijne Oost eñ West-Indische Landen aengaet/ so hy ons van daer niet en soude willē laten negotierē eñ trafiqueren/ dat daer d'Oorlog e soude continueren/ Eñ dē Koning soude ons dan oot goede en vaste borge moeten geven/ dat hy onse Onderdanen in sijne Spaensche eñ Canarische Landen niet en sal verkorten/ eñ dat hy oock alle de selve goet en kort Recht sal administreren/ eñ dat hy specialijc daer vooren verbinden sal alle sijn Domeynen eñ inkomstē in de Landē van Braband/ Lutsenborg/ Vlaenderen/ Artoys/ Henegou/ Namen etc. om alle de genoemde schade daer aē te mogen vinden. Eñ soude ick dan mede van die opinie zijn/ dat dē Koning de West-Indische Compagnie in sijne voorseyde Indische Landē op sekere eerlijcke en billijcke Conditien soude moeten toelatē te negotieren/ ofte dat wy met alle onse macht de geseyde Compagnie in d'Oorloge tegē den Koning in die Landē soudē assisteren. Eñ oft gebeurde dat dē Koning met de gesamentlijcke Nederlanden op redelijcke Conditien niet en wilde accorderen of Pays makē/ so soude de selve met hem in d'Oorloge blijven/ Doch ic ben van die meeninge dat hy dan niet seer graeg daer nae en sal zijn / maer dadelijck met de Nederlanden Pays en Vrede sal soecken te maecken.

Yemant soude mijn wijders mogen vragen / ofmen met de Staten van d'andere Provintien niet en soude mogen handelen en tracteren / uyt den Naem eñ als Procuratie hebbende van den Koning van Spaignien / gemerct sy meermalen verklaert hebben : Dat sy een Prins haddē sonder wien sy niet en begeeren te doen. Die antwoorde ick/ Neen : Want dat is in effecte niet anders als met den Koning van Spaigniē selfs/ dat wy altijt afgeslagen hebben/ gelijc hier vooren is bewesen: Wie en weet niet dat dē Koning van Spaignien alle goede en vromen Patriotten ginder uyt de Regieringe hout/ eñ niemant daer in en stelt als die gesworen vyanden van de Nederlantsche Vryheyt/ Previlegien eñ Jesuits zijn ? Dien volgens soo hebben wy van alle die selve niet veel goets tot welvaert van de gemeene Nederlandē te verhopen/ maer veel meer/ dat sy in d'Onderhandelinge niet anders betrachten sullen/ dan 'tgene tot voordeel van den Koning van Spaignien is streckende/ als zijnde alle te mael gespangioliseerde Nederlanders / die thienmael slimmer zijn als Spaigniaerts selve. De experientie van alle de Handelingen hier voortijts gehouden/ soo met ons/ Engelant als Vranckrijck geven daer van klare getuygenissen. Dat was oock de oorsake dat de Grave van Fuentes so weynig swarigheit maeckte/ om niet dan door Gecommitteerde van Staten met ons in't Jaer 95. in Communicatie te treden. We verstaende (seyt hy) dat de Ghedeputeerde alleen van hem soude verkooren worden, ende alleen van hem haer bevel ende instructie halen, sonder te mogen een enckel tittelken afgaen, of daer buyten treden, ende voorts in voorvallende questien alleen van hem vorder bevel te moeten halen. Dewijle wy dan altijt tegen dese maniere van Onderhandelinge zijn geweest / ende dat daer uyt niet goets voor ons ende de gemeene Nederlanden is te halen/ gelijck hier vooren is aengewesen / soo ist ons dien volgende alderbest in geen Onderhandelinge met den Vyandt te treden.

Eynde des eersten Deels.

